

Tutanchamonoova hrobka ve Tvrzi

(Dokončení ze str. 13)

Když archeolog Davis usoudil, že celé Údolí králů je prozkoumáno, vzdal se zde své koncese.

„Lord Carnarvon a Carter neváhali a hned po koncesi skočili. Tito dva se již potkali před pár lety. Britský lord viděl, že Carter je velmi pracovitý člověk. A sám měl zálibu ve starém Egyptě, začal Carterovy výzkumy financovat,“ vypráví egyptoložka.

Po měsíci kopání museli práce zastavit. Začala I. sv. válka. Na místo se vrátili v roce 1917 a na každou sezónu najímali stovky dělníků. Přehrabovali sutě, ale nic nenacházeli. Začátkem sedmé sezóny nastala ekonomická recese a Carnarvon už začal mít finanční problémy. A tak na jaře 1922 společníkovi oznámil, že končí.

Kluk se džbánem

Podle Dulíkové se neví, co si ti dva řekli mezi čtyřma očima, ale Carter ho tehdy přesvědčil, že mu zbývají poslední dva sektory. Lord se tedy nechal přemluvit, ale dal mu ultimátum.

Pustila sezóna roku 1922 a Carter a jeho lidé začali 1. listopadu kopat. Tlačil je omezený čas. A pak najednou...

Každý den přinášel kopáčům čerstvou vodu 12letý kluk. Džbán s kónickým dnem chtěl pevně postavit, tak si v zemi vyhrabal díru. Najednou narazil na něco pevného. Jak se ukázalo, byl to první schod do hrobky. Příběh by byl zapomenutý, kdyby Carter na důkaz vděku nevyfotil chlapce s Tutanchamonovým náhrdelníkem na krku.

Na otázku, jak je možné, že se tato královská hrobka dochovala jako jediná nevykradená, má egyptoložka vysvětlení.

Ze skal nad hrobkou se při prudkých deštích valila suť a vchod zcela zakryla.

„Po čase si přímo nad vchodem začal svoji hrobku stavět Ramses VI. Jeho dělníci si budovali v místě příbytky, takže je Carter musel demontovat, aby se dostal dovnitř,“ dodává.

Vyčistili schodiště do hrobky. Carter poznal pečeti pohřebiště. Poslal svému mecenáši do Anglie telegram, aby přijel. Musel na něho čekat 20 dnů. Pak slavnostně otevřeli zapečetěné dveře. Museli se probrat zásepem sutě a narazili na další zapečetěné dveře.

Nahlížel špehyrku

„Carter nevydržel a udělal v nich špehyrku. Když se podíval dovnitř, byl překvapen tou změť. Zapsal si do deníku, že má dojem, jako by se díval do skladiště opery nebo divadla,“ líčí průvodkyně. Co přesně uviděl, mohou i návštěvníci výstavy na Tvrzi poznat ve speciálním kukátku.

Byť je to nejmenší královská hrobka v Údolí králů, bylo v ní přes pět tisíc předmětů Tutanchamonovy pohřební výbavy.

Když Carter viděl další neporušenou pečeť, věděl, že v hrobce je tělo panovníka. Zapsal si do deníku: „A v tuto chvíli mi bylo jasné, že je tu s námi mrtvý král...“

Předstíh, přístavek, pohřební komo-

TUTANCHAMONOVU pohřební komoru zdobily postavy hodnostářů.

Foto: Lenka Kopčáková, více ve Fotogalerii

ra a pokladnice. Všude kolem byly předměty se jménem Tutanchamona. Vzácné předměty byly přeskládané přes sebe několik tisíc let a Carter se bál poničení. Inženýr z jeho týmu vymyslel systém na přidržení některých předmětů, Carter to přirovnal k velkému mikádu.

V protější prázdné hrobce si udělali improvizovanou laboratoř, kde byly první konzervátorské zásahy a kde předměty dostaly první ošetření. Byla tam i černá komora na vyvolávání fotek.

I sama pohřební komora byla zcela zaplněná. Postele s hlavami zvířat, rozmontované válečné vozy, nádoby s obětinami...

V pokladnici ty nejvzácnější předměty, např. šperky, pozlacené modely lodí, pozlacené sochy bohů, předměty z alabastru...

Proč zemřel lord

Postupně vyklízeli pohřební komoru, k tělu panovníka se dostali až v roce 1925. To však již mecenáš neviděl. Po první úžasné sezóně byl 56letý lord Carnarvon nalezen mrtev ve svém hotelovém pokoji. Bylo to 5. 4. 1923.

„Štípnul ho moskyt do tváře a když se při holení řízнул, nedezinfikoval si ránu,“ vysvětluje egyptoložka.

Nejspíš šlo o otravu krve, ale jak známo, začaly se šířit spekulace o kletbě faraonů. Manželka mecenáše si ale koncesi ponechala a Carterovy výzkumy financovala dál.

...Tak tedy pohřební komora a v ní křemencový sarkofág. Uvnitř dvě pozlacené a jedna zlatá rakev. Mezi nejznámější artefakty z hrobky patří zlatá maska s polodrahokamy, kterou měl mrtvý král na obličejí a ramenou. Další místnost obsahovala skříně ze zlata a polodrahokamů, uvnitř čtyři kanopy s oddělenými faraonovými vnitřnostmi.

Hrobku s pokladem nedozírné ceny tehdy hlídalo vojsko a policie. Všude v novinách byly zprávy o Tutanchamonově hrobce. Celý svět tím žil a přijížděli lidé a dožadovali se prohlídky.

Vyprázdnit celou hrobku trvalo Carterovi deset let. Vycházelo se z ní po velmi úzkém a strmém schodišti. Inženýr postavil úzkokolejku až k Nilu. Po ní chtěli předměty dopravovat. Jenže během záplav zakrylo koleje bahno. Nakonec dělníci těžké bedny k lodi přenášeli. Šest kilometrů jim trvalo až 15 hodin.

Originály byly uloženy v Káhiře, veškerá Carterova dokumentace v Griffithově institutu v Oxfordu. Ani po 101 letech nejsou všechny předměty zpracované.

„Na žďárské výstavě jsou zastoupeny alespoň ukázky šperků, nábytek, sochy bohů, alabastrové skřínky,“ říká egyptoložka. Upozorňuje na obraz zcela výjimečného šperku s okřídleným skarabeem a faraonskou symbolikou. Tuto hrudní ozdabu ozvláštňuje vesmírný kámen.

„Kdysi dávno dopadl do Libyjské pouště meteorit, písek se roztavil a vzniklo zvláštní pouštní sklo. Díky cestám faraonů do Nubie bylo pouštní sklo objeveno,“ vysvětluje.

Jak vypadal Tutanchamon

Díky moderní technice uvidíme na Tvrzi i rekonstrukci podoby Tutanchamona. „Pokrok v lékařství a technice posouvají metody vědění a výzkumu, a rozšiřují tak obzory v poznání Tutanchamonovy doby,“ říká naše průvodkyně.

Mladý faraon zemřel teprve ve svých 19 letech. V Carterově době se myslelo, že po pádu z válečného vozu.

„Ale ve voze by musel stát fyzicky zdatný muž. Podle nejnovějších lékařských výzkumů měl Tutanchamon tzv. koňskou nohu, takže nemohl chodit bez opory, natož aby řídil spřežení,“ poukazuje egyptoložka.

Tehdy se mezi sebou brali příbuzní a genetické zatížení bylo velké. Utrpěl zlomeninou nohy a do ní dostal sněh. Zároveň onemocněl malárií a navíc trpěl dědičným zatížením tzv. srpkovitou anémií. A to již byla vražedná kombinace.

V pohřební komoře

Na Tvrzi lze vstoupit do simulované Tutanchamonovy pohřební komory. Když faraon náhle zemřel, jeho hrobka nebyla ještě připravena.

Podle Veroniky Dulíkové mají egyptologové indicie, že se Tutanchamon pohřbíval naspěch. Jeho nástupce určil, že jej uloží do malé hrobky. „Proto nemá reliéfní výzdobu jako jiné královské hrobky, ale na stěnách jsou vyobrazeny velké postavy významných hodnostářů,“ poukazuje. Dle zvyku nastal pohřeb 70. den od smrti faraona. Mezitím se munifikovalo tělo.

Současně je Tutanchamon jediným faraonem, který zůstal v Údolí králů. Vidět jej můžeme v průhledném kli-

matizovaném boxu. Před lety musela být mumie ošetřena, aby se nerozpáda. „Při manipulaci ve 20. letech jim Tutanchamon upadl a oddělila se hlava. Teď je důstojně uložen. Platí pietní nařízení, aby žádný ze starověkých králů nebyl zcela odhalen,“ dodává na závěr egyptoložka. Výstavu provází řada dobových autentických snímků.

Jean-François Champollion

(*23. 12. 1790 +4. 3. 1832)

Francouzský archeolog. Kvůli tmavé pleti mu přezdívali „Egyptan“. Byl obdařen výjimečným jazykovým nadáním. V pěti letech četl a psal. Jako šestiletý prohlásil, že rozluští egyptské hieroglyfy.

V devíti letech uměl řecky, latinsky a aramejsky; v 11 četl bibli z hebrejského originálu. Ve 13 se učil arabsky, syrsky a koptsky. V 15 studoval perštinu a docházel pravidelně na koptské mše, aby jazyk dokonale ovládal.

Ještě mu nebylo 18 let a už byl členem Akademie věd v Grenoblu, kde se uvedl přednáškou o své knize Egypt za vlády faraonů.

Howard Carter

(*9. 5. 1874 +2. 3. 1939)

Britský malíř a archeolog. Obdivoval egyptské umění. Od 17 let v londýnském Britském muzeu zakresloval náčrtky vykopávek. Pak s týmem odjel do Egypta kopírovat nástěnné malby hrobky v Beni Hasan. Toužil být egyptologem a se zapálením se učil za chodu. Dne 3. 11. 1922 učinil světový objev Tutanchamonovy hrobky.

V roce 1926 mu egyptský král Fuad I. udělil nejvyšší státní vyznamenání Řád Nilu.

-lko-

(Foto: Wikipedie)